

Тема 5. Облік розрахунків
і звітність за податком на
доходи фізичних осіб та

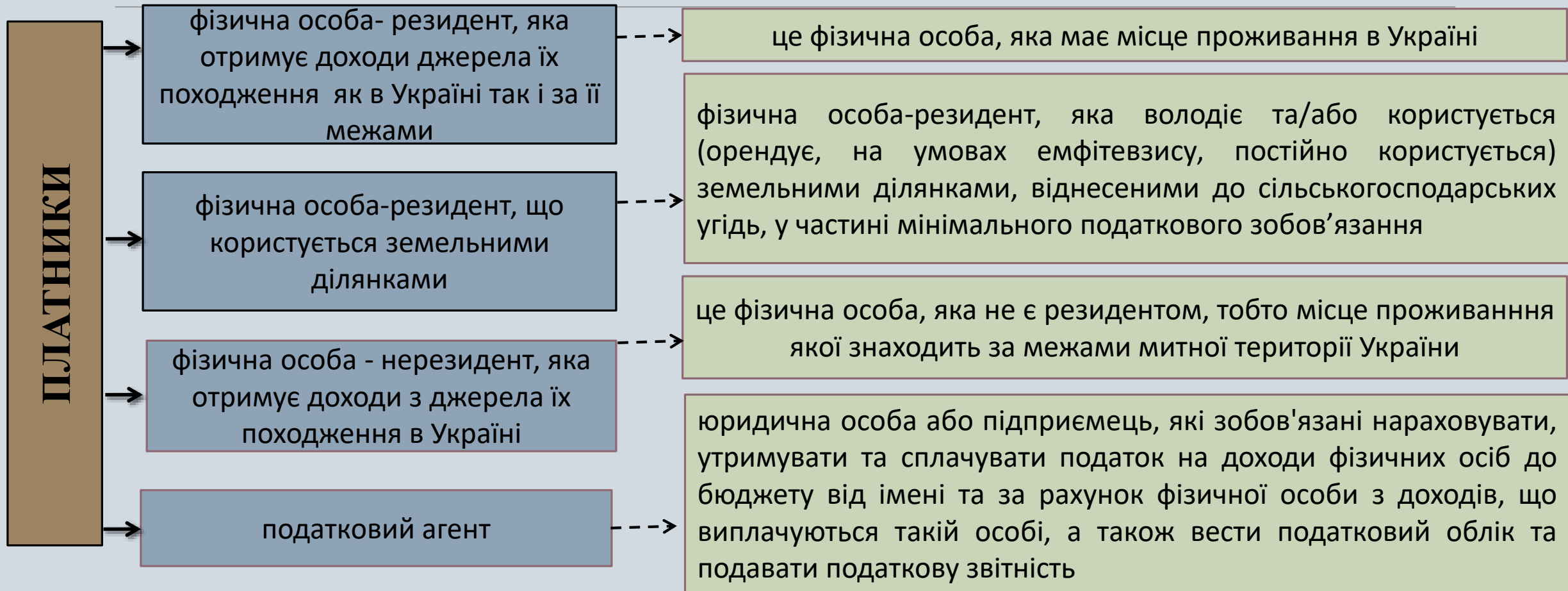
військовим збором

План лекції

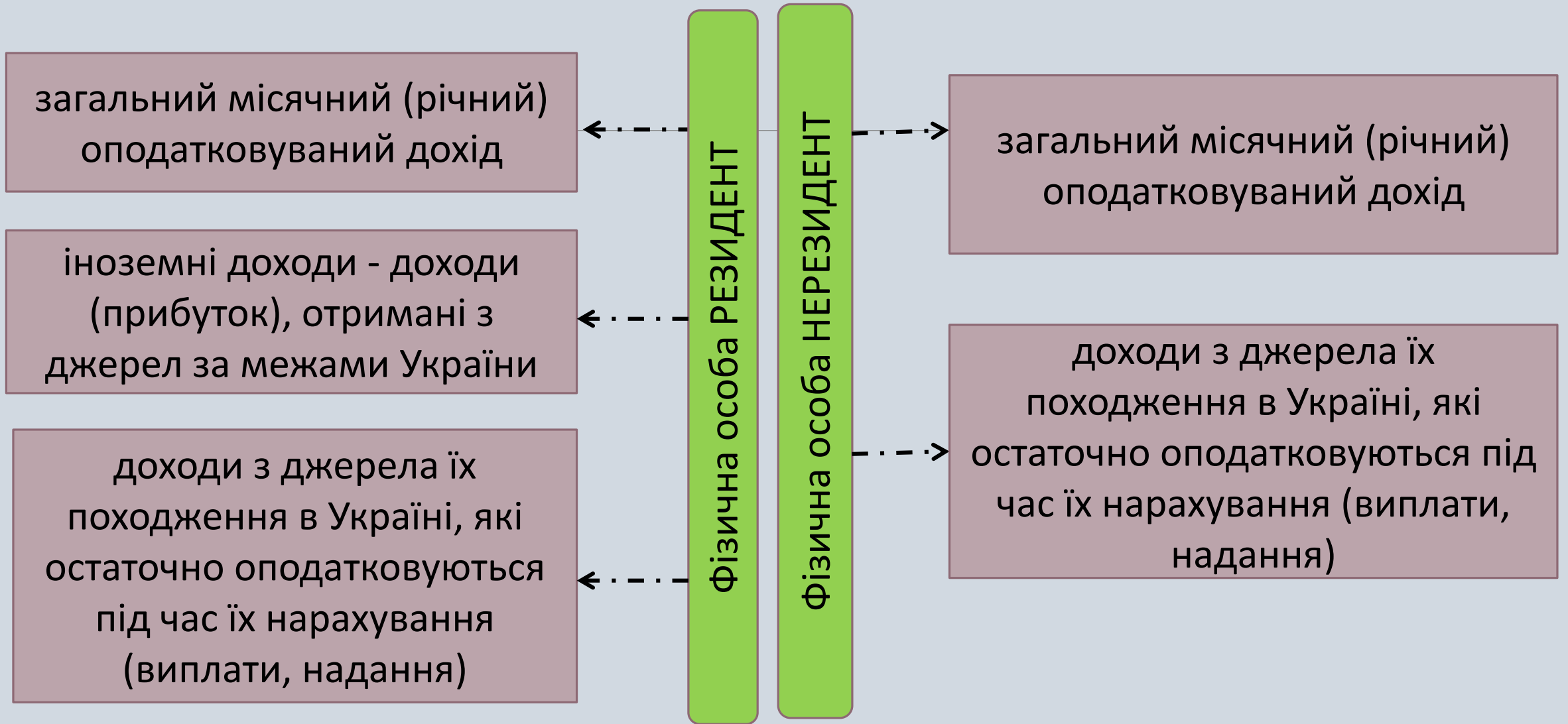
---

1. Платники, об'єкти оподаткування та база оподаткування податком на доходи фізичних осіб
2. Податкова соціальна пільга та особливості її застосування
3. Ставки та порядок обчислення ПДФО
4. Податкова знижка з податку на доходи фізичних осіб
5. Звітність з ПДФО
6. Строки та порядок сплати ПДФО до бюджету
7. Відповідальність за порушення у сфері нарахування і сплати податку на доходи фізичних осіб
8. Поняття, особливості нарахування та сплати військового збору

Платники ПДФО

Об'єкти оподаткування ПДФО

База оподаткування ПДФО

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей, визначених ст. 164 ПКУ

Загальний оподатковуваний дохід – будь який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

У разі використання **права на податкову знижку** базою оподаткування є чистий річний оподатковуваний дохід, який визначається шляхом зменшення загального оподаткованого доходу на суми податкової знижки такого звітного року.

Базою оподаткування для доходів, отриманих **від провадження господарської або незалежної професійної діяльності**, є чистий річний оподатковуваний дохід (який визначається відповідно до п. 177.2 та п. 178.3 ПКУ).

Структура загального оподаткованого доходу

ДЗ

Додаткові блага, що включаються в базу оподаткування
ПДФО

База оподаткування для доходів у негрошовій формі

$$K = 100 : (100 - Cп),$$

де K - коефіцієнт;

Cп - ставка податку, встановлена для таких доходів на момент їх нарахування.

Увага!

У такому самому порядку визначаються об'єкт оподаткування і база оподаткування для коштів, надміру витрачених платником податку на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлені законодавством строки.

УВАГА!

Під час нарахування доходів у формі заробітної плати база оподаткування визначається як нарахована заробітна плата, **зменшена на суму страхових внесків** до Накопичувального фонду, а у випадках, передбачених законом, - обов'язкових страхових внесків до недержавного пенсійного фонду, які відповідно до закону сплачуються за рахунок заробітної плати працівника, **а також на суму податкової соціальної пільги (ПСП) за її наявності**

Не включаються до розрахунку загального
місячного (річного) оподаткованого доходу

ДЗ – ст. 165, 65 випадків

Податкові соціальні пільги

Платник податку має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму ПСП.

Граничний розмір доходу, до якого застосовується ПСП

Податкова соціальна пільга застосовується до доходу, нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця як заробітна плата (інші прирівняні до неї відповідно до законодавства виплати, компенсації та винагороди), якщо його розмір не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 гривень.

Розмір прожиткового мінімуму для працездатної особи з 01.01.2024 р. – **3028** грн.

Граничний розмір доходу, до якого застосовується податкова соціальна пільга у 2024 році = $3028 * 1,4 = 4239,2$, заокруглюємо до **4240** грн.*

Граничний розмір доходу, до якого застосовувалась податкова соціальна пільга у 2023 році = $2684 * 1,4 = 3760$ грн.

*Якщо місячна заробітна плата перевищує встановлений розмір, то питання надання податкової соціальної пільги не розглядається

Враховуючи той факт, що мінімальна зарплата у 2024 році - 7100 грн, а з 01.04.2024 – 8000 грн, то такий дохід до 4240 грн. можливий лише тоді, коли особа працює на **неповний робочий час (день)**.

Неповний місяць роботи, неповний робочий час **не зменшують ПСП**.

Проте, якщо ПСП нараховується одному з батьків 3-х дітей, то розмір доходу, що дає право на ПСП, потроюється:

$$4240 * 3 = 12\ 720 \text{ грн.}$$

Перехідні лікарняні і відпускні при нарахуванні ПСП

Зверніть увагу, що якщо є перехідні виплати працівнику, які нараховуються в одному місяці (кварталі), але стосуються декількох місяців (кварталів), то для визначення права на ПСП слід здійснити їхній пропорційний розподіл, тобто розбити на частини, які віднести до того періоду, якого вони стосуються

Наприклад, якщо працівнику нараховано 5000 грн за 10 днів відпустки, яка починається у січні 2024 (2 дні) та закінчується у лютому 2024 (8 днів), то такі відпускні слід розділити:

січень 2024 – 1000 грн ($= 0,2 \times 5000$);

лютий 2024 – 4000 грн ($= 0,8 \times 5000$).

Увага!!!

На граничний розмір доходу, до якого застосовується ПСП, як і на розмір самої ПСП, не впливає збільшення прижиткового мінімуму та мінімальної заробітної плати протягом року!

Цифра зафіксована станом на 01 січня поточного року

Випадок застосування ПСП	Граничний розмір ЗП	Розмір ПСП	ПСП у 2024 р.
Базова (загальна) ПСП для будь-якого платника податку	4240	50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи, на 01 січня звітного податкового року	1514 грн (=3028*0,5)
ПСП для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років*	4240*кількість дітей	100% суми базової (загальної) ПСП у розрахунку на кожну таку дитину	1514* кількість дітей
ПСП для платника, який є одинокою матір'ю (батьком), вдовою (вдівцем) або опікуном, піклувальником, та для платника, який утримує дитину з інвалідністю*	4240*кількість дітей	150% суми базової (загальної) пільги у розрахунку на кожну таку дитину віком до 18 років	2271 грн. * кількість дітей (1514x150%)

*При цьому граничний розмір доходу, який дає право на отримання податкової соціальної пільги одному з батьків, визначається як добуток суми, граничного доходу та відповідної кількості дітей

Випадок застосування ПСП	ГРЗ	Розмір ПСП	ПСП у 2024 р.
Особа, віднесена законом до I або II категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	4240 грн.	150% суми базової (загальної) пільги	2271 грн (=1514*1,5)
Учні, студенти, аспіранти, ординатори, ад'юнкти (у них не повинно бути стипендії з державного бюджету)			
Особи з інвалідністю I або II групи			
Особа, якій присуджено довічну стипендію як громадянину, що зазнав переслідувань за правозахисну діяльність, включаючи журналістів			
Учасники бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни			

Випадок застосування ПСП	ГРЗ	Розмір ПСП	ПСП у 2024 р.
якщо особа є Героєм України, Героєм Радянського Союзу, Героєм Соціалістичної Праці або повним кавалером ордена Слави чи ордена Трудової Слави, особою, нагородженою чотирма і більше медалями "За відвагу"	4240 грн.	200% суми базової пільги	3028 грн (=1514*2)
учасник бойових дій під час Другої світової війни або особа, яка у той час працювала в тилу, та особа з інвалідністю I і II групи, з числа учасників бойових дій на території інших країн у період після Другої світової війни			
колишні в'язні концтаборів, гетто та інших місць примусового утримання під час Другої світової війни або особи, визнані репресованою чи реабілітованою			
особа, яка була насильно вивезена з території колишнього СРСР під час Другої світової війни			
особа, яка перебувала на блокадній території колишнього Ленінграда			

Якщо підстав для ПСП 2 і більше

У разі, якщо платник податку має право на застосування податкової соціальної пільги з двох і більше підстав, застосовується одна податкова соціальна пільга з підстави, що передбачає її найбільший розмір.

Для особи, яка утримує дитину з інвалідністю, податкова соціальна пільга додається до пільги, яку отримує особа, що утримує двох чи більше дітей віком до 18 років (якщо особа утримує двох і більше дітей, у тому числі дитину з інвалідністю (дітей з інвалідністю)).

У ситуації, коли працівник має одночасно право на 2 ПСП – «за себе» (зарплата менше 4240 грн у 2024 році) та «за дітей», то він має обирати, яку застосовувати. **Застосовувати обидві ПСП одночасно – і «на себе», і «на дітей» – не можна.** Однак мати може мати ПСП «на дітей», а батько ПСП «на себе», або навпаки. Тут порушення тоді немає.

Право на отримання ПСП втрачається тоді коли дітям (дитині) виповнюється 18 років. Однак увесь такий рік ПСП можна застосовувати, тобто до кінця року

УВАГА!

Податкова соціальна пільга застосовується **до всієї заробітної плати** за місяць, а не до її частини.

Фізична особа, яка одночасно з доходами у вигляді пенсії з ПФУ отримує доходи у вигляді заробітної плати, також має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги

Місце отримання (застосування) ПСП

Податкова соціальна пільга застосовується до нарахованого платнику податку місячного доходу у вигляді заробітної плати тільки за одним місцем його нарахування (виплати) на підставі поданої працівником заяви, починаючи з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування пільги та документів, що підтверджують таке право

Тобто сумісники також мають право на ПСП і вони можуть обрати місце її отримання (основна робота чи за сумісництвом). Їх доходи при цьому по всіх місцях роботи знати не потрібно – враховується лише той дохід, по місцю отримання якого він надав заяву на ПСП. У заяві має бути зазначено, що працівник ознайомлений з тим, що ПСП може бути лише за одним місцем роботи.

Виплати, яких не стосується ПСП

До уваги беруться саме зарплатні виплати, а виплати за ЦПД – ні. Крім того, ПСП не стосується та на неї ніяк не впливають:

- підприємницькі доходи (працівник може бути ФОП);
- декретні;
- матеріальна допомога одноразового характеру;
- нецільова благодійна допомога;
- добові;
- аліменти;
- інші незарплатні виплати.

Увага: незарплатні виплати не впливають на ПСП, окрім лікарняних.

Увага!

Можлива ситуація, коли податкова соціальна пільга навіть перевищує суму зарплати працівника. Тоді ПДФО буде нульовим.

Податкова соціальна пільга не застосовується при розрахунку військового збору.

Незаконна податкова соціальна пільга

Якщо ПСП надавали незаконно, то з працівника треба утримати суму недоплаченого за цей час ПДФО, а також штраф у розмірі 100% недоплаченого податку. До сплати ПДФО та штрафу така особа втрачає право на ПСП.

Наприклад, одинока мати (або вдова) вийшла заміж, але не повідомила про це бухгалтерію та їй продовжували нараховувати ПСП.

Також ризик є у сумісників, коли вони, подавши заяву всюди, отримують ПСП за обома місцями роботи. Відповідальність за надання інформації та її достовірність у такому разі лежить на працівнику, а не на бухгалтері.

Однак, якщо бухгалтер застосував ПСП без заяви працівника, то тоді за недоплату ПДФО відповідальність несе саме працедавець. Помилки по ПСП виправляються перерахунком ПДФО.

Ставка податку на доходи фізичних осіб

Вид доходу	2024 рік	
	ставки ПДФО	норма ПКУ
Заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати або інші виплати і винагороди, які виплачують (надають) платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами	18%	п. 167.1
Доходи спеціаліста резидента Дія Сіті, що виплачують на його користь резидентом Дія Сіті у вигляді: заробітної плати; винагороди за гіг-контрактом, укладеним у порядку, передбаченому Законом України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» у тому числі винагороди за створення та перехід прав на твори, створені за замовленням; авторської винагороди за створення службового твору та перехід прав на службові твори. За умови що такий дохід не перевищує еквівалент 240 тис. євро за календарний рік за офіційним курсом гривні щодо євро, встановленим НБУ станом на 1 січня звітного податкового року	5%	пп. 170.14-1.2; п. 167.2
Суми надміру витрачених коштів, отриманих на відрядження або під звіт та не повернутих у встановлений строк	18%	п. 170.9

Доходи від підприємницької діяльності

Доходи, отримані фізичною особою — підприємцем від провадження господарської діяльності	18%	п. 177.1
Доходи громадян, отримані протягом календарного року від провадження незалежної професійної діяльності	18%	п. 178.2
Пенсії, стипендії		
Стипендія (включаючи суму її індексації), яку виплачують з бюджету учню, студенту, ординатору, аспіранту або ад'юнкту, в сумі, що перевищує 3470 грн на місяць	18% до суми перевищення	пп. 165.1.26
Виграші та призи		
Виграші та призи у лотерею чи в інші розіграші, у букмекерському парі, у парі тоталізатора, в аматорських спортивних змаганнях, у т. ч. у більярдному спорті	18%	п. 170.6
Дарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань), якщо їх вартість перевищує 1625 грн на місяць (25% мінімальної заробітної плати)	18% до суми перевищення	пп. 165.1.39

Пасивні доходи

Дивіденди, нараховані за акціями та/або інвестиційними сертифікатами, що виплачують інститути спільного інвестування	9%	пп. 167.5.4, 170.5.4
Дивіденди за акціями та корпоративними правами, нарахованими резидентами — платниками податку на прибуток	5%	пп. 167.5.2, 170.5.4
Дивіденди, що прирівнюються до заробітної плати та за умови, що емітент є платником податку на прибуток	18%	п. 167.1, пп. 170.5.3
Дивіденди у вигляді акцій (часток, паїв), які не змінюють участі всіх акціонерів (власників) у статутному капіталі	Не оподатковують	пп. 165.1.18
Інші дивіденди (зокрема, які виплачують неплатники податку на прибуток: єдиноподатники, нерезиденти)	9%	пп. 167.5.1
Роялті	18%	пп. 167.5.1
Проценти на поточні банківські рахунки, за якими здійснюють виплати заробітної плати, стипендій, пенсій, соціальна допомога та інші соціальні виплати	Не оподатковують	пп. 165.1.41
Інші проценти і дисконтні доходи	18%	п. 167.1, 170.4
Інвестиційний прибуток	18%	пп. 167.5.1
Інші пасивні доходи	18%	пп. 167.5.1

Договори страхування

<ul style="list-style-type: none"> •60% суми: •одноразової страхової виплати за договорами довгострокового страхування життя і страхування довічних пенсій; •виплати пенсії з недержавного пенсійного фонду; •виплат учасникам фонду банківського управління; •виплат довічної пенсії	18%	пп. «а» пп. 170.8.2
Викупна сума в разі дострокового розірвання страхувальником договору довгострокового страхування життя	18%	пп. «б» пп. 170.8.2
Сума коштів, з якої не було утримано (сплачено) податок, та яку виплачують вкладнику з його пенсійного вкладу або рахунку учасника фонду банківського управління у зв'язку із достроковим розірванням договору пенсійного вкладу, договору довірчого управління, договору недержавного пенсійного забезпечення	18%	пп. «в» пп. 170.

Продаж (обмін) рухомого майна

Дохід від продажу (обміну) одного об'єкта рухомого майна (крім легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда)	5%	п. 173.1, 167.2
Дохід від продажу (обміну) легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда	Не оподатковують	п. 173.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року другого об'єкта рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда	5%	абз. другий п. 173.2, пп. 167.2
Дохід від продажу (обміну) протягом звітного (податкового) року третього та наступних об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля та/або мотоцикла, та/або мопеда або іншого транспортного засобу	18%	абз. третій п. 173.2
Дохід від продажу (обміну) об'єктів рухомого майна, що здійснюють фізособи-нерезиденти	18%	п. 173.6, 167.1

Продаж (обмін) нерухомості

Дохід, отриманий платником податку від продажу (обміну): житлового будинку, квартири або їх частини, кімнати, садового (дачного) будинку (включаючи об'єкт незавершеного будівництва таких об'єктів, земельну ділянку, на якій розташовані такі об'єкти, а також господарсько-побутові споруди та будівлі, розташовані на такій земельній ділянці); земельної ділянки, що не перевищує норми безоплатної передачі, визначені статтею 121 Земельного кодексу України залежно від її призначення; земельної ділянки сільськогосподарського призначення, безпосередньо отриманої платником податку у власність у процесі приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій або приватизації земельних ділянок, які перебували у користуванні такого платника, або виділеної в натурі (на місцевості) власнику земельної частки (паю), а також таких земельних ділянок, отриманих платником податку у спадщину.

За умови перебування такого майна у власності платника податку більше трьох років.

Умова щодо перебування такого майна у власності платника податку більше трьох років не поширюється на майно, отримане платником податку у спадщину.

Дохід від відчуження господарсько-побутових споруд, що розташовані на одній ділянці з житловим або садовим (дачним) будинком та продаються разом з ним, для цілей оподаткування окремо не визначають

Не оподатковують один раз протягом податкового року

п. 172.1

Оподаткування криптовалют ПДФО

Насьогодні є прийнятий [Закон «Про віртуальні активи» від 17.02.2022 № 2074-IX](#), який запрацює лише після прийняття змін до ПК, що створять оподаткування віртуальних активів, зокрема криптовалют (п. 1 розділу VI Прикінцевих і перехідних положень цього закону). Наразі є лише роз'яснення від ДПС у 103.02 щодо оподаткування криптовалют. За ним:

- ПДвся виручка від продажу криптовалюти – оподатковуваний дохід фізособи;
- ставка ФО – 18% та військовий збір – 1,5%.

Продаж (обмін) нерухомості (продовження)

Дохід від продажу протягом звітного податкового року другого об'єкта нерухомості (крім операцій з відчуження житлової нерухомості банками в порядку звернення стягнення за договорами іпотеки, що забезпечують кредит, наданий в іноземній валюті), зазначених у пункті 172.1 ПК, в т. ч. об'єкта незавершеного будівництва	5%	абз. перший п. 172.2, п. 167.2
Дохід від продажу протягом звітного (податкового) року третього та наступних об'єктів нерухомості (крім операцій з відчуження житлової нерухомості банками в порядку звернення стягнення за договорами іпотеки, що забезпечують кредит, наданий в іноземній валюті) із зазначених у пункті 172.1 ПК, або від продажу другого та наступних об'єктів нерухомості, не зазначених у пункті 172.1 ПК. Крім випадків, якщо зазначене у цьому абзаці майно платник отримав у спадщину, в т. ч. об'єкта незавершеного будівництва	18%	абз. другий п. 172.2, п. 167.1
Дохід від продажу протягом звітного (податкового) року третього та наступних об'єктів нерухомості у вигляді отриманих у спадщину об'єктів нерухомості, в т. ч. об'єкта незавершеного будівництва	5%	абз. третій п. 172.2, п. 167.2
Дохід від продажу (обміну) об'єктів нерухомості, що здійснюють фізособи-нерезиденти	18%	п. 172.9, 167.1

Спадщина

Вартість власності, що успадковують члени сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	0%	пп. «а» пп. 174.2.1
Вартість власності, зазначеної в підпунктах «а», «б», «г» пункту 174.1 ПК, що успадковує особа, яка є особою з інвалідністю I групи або має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування	0%	пп. «б» пп. 174.2.1
Вартість власності, зазначеної в підпунктах «а», «б» пункту 174.1 ПК, що успадковує дитина-інвалід	0%	пп. «б» пп. 174.2.1
Грошові заощадження, поміщені до 02.01.1992 в установи Ощадбанку СРСР і державного страхування СРСР, погашення яких не відбулося, що успадковує будь-який спадкоємець	0%	пп. «в» пп. 174.2.1
Вартість будь-якого об'єкта спадщини, отриманого у спадщину спадкоємцями, що не є членами сім'ї спадкодавця першого ступеня споріднення	5%	пп. «в» пп. 174.2.1
Спадщина, отримана будь-яким спадкоємцем від спадкодавця-нерезидента, та будь-який об'єкт спадщини, що успадковує спадкоємець-нерезидент від спадкодавця-резидента	18%	пп. 174.2.3, п. 167.1
Кошти, майно, майнові чи немайнові права, вартість робіт, послуг, подаровані фізичній особі	0%, 5%, 18%	п. 174.6

Інші доходи

Дохід від надання нерухомості в оренду (суборенду), житловий найм (піднайм)	18%	п. 170.1, 167.1
Іноземні доходи	18%, якщо інше не передбачено нормами міжнародних договорів	п. 170.11, 167.1
Сума, сплачена роботодавцем на користь вітчизняних вищих та професійно-технічних навчальних закладів за фізичну особу в розмірі, що перевищує 19 500 грн	18% до суми перевищення	пп. 165.1.21
Допомога на поховання померлого працівника, що перевищує 6940 грн (подвійний розмір місячного прожиткового мінімуму для працездатної особи, помножений на 1,4 та округлений до найближчих 10 гривень)	18% до суми перевищення	пп. «б» пп. 165.1.22
Частина благодійної допомоги, що підлягає оподаткуванню з урахуванням норм пункту 170.7 ПК	18%	п. 170.7
Дохід за зданий (проданий) брухт дорогоцінних металів (крім доходу, отриманого за брухт дорогоцінних металів, проданий НБУ)	18%	пп. 164.2.18
Сума виплат чи відшкодувань, що здійснюються за рішенням профспілки на користь члена такої профспілки протягом року сукупно у розмірі, що перевищує 3470 грн	18% до суми перевищення	пп. 165.1.47

Інші доходи (продовження)

Благодійна допомога в сумі, що сукупно протягом звітного року перевищує 3 250 000 грн (500 розмірів мінімальної заробітної плати), що надається, зокрема, на відновлення втраченого майна та на інші потреби за переліком, який визначається КМУ, що виникли у платників-фізосіб, які мешкають (мешкали) у зоні АТО та/або вимушено покинули місце проживання у зв'язку з проведенням АТО, а також у фізосіб, які мешкали на території АР Крим та вимушено покинули місце проживання у зв'язку з тимчасовою окупацією території України

18% до суми перевищення

пп. 165.1.54, пп. «б» пп. 170.7.8

Основна сума боргу (кредиту), прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним із процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності в сумі, що перевищує 1625 грн на рік (25% мінімальної заробітної плати)

18%

абз. перший пп. 165.1.55

СТАВКИ ПДФО 2024

18% (основна)	9%	5%	0%**
<ul style="list-style-type: none"> • зарплата, винагорода за цивільно-правовими договорами; • оподаткування 3-го та наступного об'єкта нерухомості проданого за рік (за мінусом витрат); • продаж 3-го та наступного автомобіля за рік 	<ul style="list-style-type: none"> дивіденди нерезидентам, суб'єктам, які неплатники податку на прибуток, у т.ч. єдиноподатникам 	<ul style="list-style-type: none"> • продаж 2-го об'єкта нерухомості за рік; • продаж 2-го автомобіля за рік; • продаж 1-го об'єкта нерухомості, якщо він був у власності менше 3-х років; • спадщина, подарунки 	<ul style="list-style-type: none"> спадщина від близьких родичів, подарунки від дружини/чоловіка, продаж 1-го об'єкта нерухомості за рік, продаж 1-го автомобіля за рік

* від осіб, які не входять до 1-го чи 2-го кола споріднення;

** ставка 0% – це означає, що податок на доходи не сплачується, але задекларувати такі доходи потрібно

Прогресивна шкала

У Національній стратегії доходів на 2024-2030 роки закріплено намір уряду повернути прогресивну шкалу ставок податку на доходи фізичних осіб замість фіксованої ставки 18%. Планується запровадити одну чи дві значно вищі ставки для громадян із значними доходами.

Особи, відповідальні за утримання (нарахування) та сплату (перерахування) ПДФО до бюджету

Особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з доходів у вигляді заробітної плати, є роботодавець, який виплачує такі доходи на користь платника податку.

Особою, відповідальною за нарахування, утримання та сплату (перерахування) до бюджету податку з інших доходів, є:

- а) податковий агент - для оподатковуваних доходів з джерела їх походження в Україні;
- б) платник податку - для іноземних доходів та доходів, джерело виплати яких належить особам, звільненим від обов'язків нарахування, утримання або сплати (перерахування) податку до бюджету.

Порядок обчислення податку

Податковий агент, який нараховує (виплачує) оподатковуваний дохід на користь платника податку, утримує податок від суми такого доходу.

У випадку, коли дохід виступає у вигляді заробітної плати, ПДФО розраховується таким чином:

$$\text{ПДФО} = (\text{Заробітна плата} + \text{Лікарняні} - \text{ПСП}) \times 18\%$$

В обліковому відображенні нарахування даного податку відображається:

Д66 К 641

Наприклад, з мінімальної зарплати січня-березня 2024 року – **7100 грн** – податок виходить:

$$\text{ПДФО} = 7100 \text{ грн} \times 0,18 = 1278 \text{ грн}$$

А ще є й **військовий збір 1,5%**.

Ці податки зменшують суму до видачі «на руки».

Право платника податку на податкову знижку

---

1. Платник податку має право на податкову знижку за наслідками звітного податкового року.

2. Підстави для нарахування податкової знижки із зазначенням конкретних сум відображаються платником податку у річній податковій декларації, яка подається до 31 грудня включно наступного за звітним податкового року.

Витрати, дозволені до включення до податкової знижки

Навчання, страхування

- сума коштів, сплачених платником податку на користь вітчизняних закладів дошкільної, позашкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та вищої освіти для компенсації вартості здобуття відповідної освіти таким платником податку та/або членом його сім'ї першого ступеня споріднення*
- <https://finsee.com/податкова-знижка-на-навчання/>
- суму витрат платника податку на сплату страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та пенсійних внесків, сплачених платником податку страховику-резиденту, недержавному пенсійному фонду, банківській установі за договорами довгострокового страхування життя, недержавного пенсійного забезпечення тощо

*Членами сім'ї фізичної особи першого ступеня споріднення для цілей розд. IV ПКУ вважаються її батьки, її чоловік або дружина, діти такої фізичної особи, у тому числі усиновлені

Стимулювання перспективних напрямів

- суму коштів, сплачених платником податку у зв'язку із переобладнанням транспортного засобу, що належить платникові податку, з використанням у вигляді палива моторного сумішевого, біоетанолу, біодизелю, стиснутого або скрапленого газу, інших видів біопалива
- суми витрат платника податку на придбання акцій (інших корпоративних прав), емітентом яких є юридична особа, яка набула статус резидента Дія Сіті

Благодійність

- сума коштів або вартість майна, перерахованих (переданих) платником податку у вигляді пожертвувань або благодійних внесків неприбутковим організаціям, у розмірі, що не перевищує 4 % суми його загального оподаткованого доходу такого звітного року

Витрати на лікування та усиовлення

- сума коштів, сплачених платником податку на користь закладів охорони здоров'я для компенсації вартості платних послуг з лікування, придбання ліків, на користь протезно-ортопедичних підприємств, реабілітаційних установ такого платника податку або члена його сім'ї першого ступеня споріднення, у розмірах, що не перекриваються виплатами з фондів загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування
- суму витрат платника податку на:
  - оплату допоміжних репродуктивних технологій згідно з умовами, встановленими законодавством, але не більше ніж сума, що дорівнює третині доходу у вигляді заробітної плати за звітний податковий рік;
  - оплату вартості державних послуг, пов'язаних з усиовленням дитини, включаючи сплату державного мита

Витрати на житло

- частина суми процентів, сплачених платником податку за користування іпотечним житловим кредитом
- суми витрат платника податку на сплату видатків на будівництво (придбання) доступного житла, визначеного законом, у тому числі на погашення пільгового іпотечного житлового кредиту, наданого на такі цілі, та процентів за ним
- суму коштів у вигляді орендної плати за договором оренди житла (квартири, будинку), оформленим відповідно до вимог чинного законодавства, фактично сплачених платником податку, який має статус внутрішньо переміщеної особи

Документальне підтвердження витрат, що включаються до податкової знижки

Витрати мають бути підтверджені платіжними та розрахунковими документами, зокрема квитанціями, фіскальними або товарними чеками, прибутковими касовими ордерами, що ідентифікують продавця товарів (робіт, послуг) і особу, яка звертається за податковою знижкою (їх покупця (отримувача), а також копіями договорів за їх наявності, в яких обов'язково повинно бути відображено вартість таких товарів (робіт, послуг) і строк оплати за такі товари (роботи, послуги).

Копії зазначених документів (крім електронних розрахункових документів) надаються разом з податковою декларацією.

Звітність з ПДФО

Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску

Складають податкові агенти, які нараховують (виплачують, надають) доходи фізичній особі та/або зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО

Податкова декларація про майновий стан і доходи

подають фізособи самостійно (наприклад, з метою отримання податкової знижки або декларування доходу, по якому податкові агенти не сплатили ПДФО/ВЗ), а також фізособи-підприємці загальної системи оподаткування, у т.ч. й з метою декларування ЄСВ «за себе»

Податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого ЄДИНОГО Внеску

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0111-15#Text>

Податковий розрахунок (об'єднаний звіт) – це об'єднання звітності з ЄСВ та ПДФО/ВЗ

Форма Податкового розрахунку затверджена [наказом Мініну від 02.03.2023 № 113](#) , який набув чинності 5 травня 2023 року. Сам ж форма почала діяти з 1 жовтня 2023 року

Складають податкові агенти, а саме: юридичні особи (їх філії, відділення, інші відокремлені підрозділи), самозайняті особи, представництва нерезидентів - юридичних осіб, інвесторів (операторів) за угодою про розподіл продукції, які незалежно від організаційно-правового статусу та способу оподаткування іншими податками та/або форми нарахування (виплати, надання) доходу (у грошовій або негрошовій формі) нараховують (виплачують, надають) доходи фізичній особі та/або зобов'язані нараховувати, утримувати та сплачувати ПДФО

Податковий період

Податковий розрахунок подається щокварталу, але розбивка даних у ньому помісячна.

Звітування - **40 календарних днів** після кінця кварталу.

ОКРЕМИЙ РОЗРАХУНОК ЗА КАЛЕНДАРНИЙ РІК НЕ ПОДАЄТЬСЯ!

Граничні строки звітування у 2024 р.

КАЛЕНДАР ПОДАЧІ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ	
Звітний період	Гранична дата подачі
I квартал	10.05.2024
II квартал	09.08.2024
III квартал	11.11.2024
IV квартал	10.02.2025

Увага!

Якщо фізична особа - платник податку вперше отримує оподатковувані доходи всередині податкового періоду, то перший податковий період розпочинається з дня отримання таких доходів.

Будова Податкового розрахунку

- **основна частина.** Це заголовний блок з реквізитами й даними про роботодавця, **проміжний блок** з інформацією про додатки та загальною статисткою по працівникам, а також **зведена інформація про нарахований ЄСВ**, яка складається з 3-х розділів;
- **6 додатків.** Вони практично всі стосуються ЄСВ, окрім Додатка 4ДФ, що призначений для звітування за ПДФО/ВЗ. Однак суб'єктів комерційного сектору можуть стосуватися лише 4 з них, а решта 2 додатки – для бюджетників, тому їх тут і не згадуємо.

**ДОДАТКИ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ,
що потрібні комерційному сектору***

Код Додатка	Призначення (назва додатка)	Хто подає
Додаток 1 (Д1)	Відомості про нарахування зарплати (доходу, грошового забезпечення) застрахованим особам	всі суб'єкти
Додаток 4 (4ДФ)	Відомості про суми нарахованого доходу, утриманого та сплаченого ПДФО та військового збору	всі суб'єкти
Додаток 5 (Д5)	Відомості про трудові відносини осіб та період проходження військової служби	ті суб'єкти, у кого були відповідні події**
Додаток 6 (Д6)	Відомості про наявність підстав для обліку стажу окремим категоріям осіб відповідно до законодавства	роботодавці, у яких є працівники, які потребують обліку спецстажу*

* є ще Додаток 2 (Д2), Додаток 3 (Д3), які можуть заповнювати лише бюджетні установи/організації;

** до таких подій належать (див. абз. 2 п. 5 Розд. IV Порядку № 4):

- укладання або розірвання трудового договору, у т.ч. й при працевлаштуванні на нове робоче місце;
- укладання ЦПД або закінченні його дії у звітному кварталі;
- переведення особи на іншу постійну посаду або роботу у одній і тій же установі/організації;
- працівника було переміщено з одного структурного підрозділу до іншого;
- призначенні працівника на нову посаду;
- надання або закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами;
- надання відпустки по догляду за дитиною по досягненню нею 3(6) років

Порядок подання Податкового розрахунку

---

1. В електронній формі – через електронний кабінет з використанням КЕП з ідентифікаторами:

- J0500109 для юросіб
- F0500109 – для фізосіб-підприємців

2. У паперовій формі – особисто або поштою, підписаний та з печаткою, якщо така використовується. При цьому зверніть увагу:

- для поштової подачі Звіту треба, аби в Податковому розрахунку було заповнено не більше 5 рядків, має бути повідомлення про вручення та опис вкладення. Крім того, відправити Звіт слід не пізніше ніж за 5 днів до крайньої дати подачі;
- при особистій подачі Звіту, який має більше 5 рядків, ще й треба подати все одно його електронну форму (на електронних носіях).

Подається Звіт до органу ДПС за основним місцем обліку.

Нумерація Податкового розрахунку та додатків до нього (ряд. 02 Основної частини)

Податковий розрахунок нумерується по кількості поданих таких звітів впродовж звітного кварталу. Наприклад, маємо такі ситуації:

за IV квартал підприємство подало лише Податковий розрахунок «Звітний». Ставимо на ньому й у його додатках № «1»;

за IV квартал підприємство подало один Податковий розрахунок «Довідковий», наприклад у листопаді 2023. Потім уже у січні 2024 подало «Звітний» за весь IV квартал 2023. Тоді на розрахунку «Довідковий» має бути № «1», а на розрахунку «Звітний» — № «2». Якщо потім у лютому 2024 до закінчення строку звітування ще й буде поданий розрахунок «Звітний новий», то він отримає № «3» і т.д.;

за IV квартал підприємство подало Податковий розрахунок «Довідковий» (№ «1»), Звітний (№ «2»). Однак ще є філіал, який подав теж Податковий розрахунок. У філіалі вже має бути № «3».

Неправильно нумерувати ці звіти по кількості кварталів. Наприклад, якщо підприємство впродовж 2023 року подавало лише Податковий розрахунок «Звітний», то за IV квартал він знову має бути з № «1», а не з № «4». У такому разі виходить, що розрахунків «Звітний» № «1» подано 4 штуки — за кожний квартал 2023 року.

Нумерації місяців

Щодо нумерації місяців – номер місяця у Податковому розрахунку відповідає його номеру саме у звітному кварталі, а не у році. Так, **грудень 2023 року — це місяць № «3», а не № «12».**

Нумерація додатків

Нумеруємо у межах одного Податкового розрахунку. Наприклад, маємо таку ситуацію, коли за звітний квартал подано два Податкових розрахунки — «Звітний» і «Звітний новий». Див. табл. Нижче. Наприклад, Додаток 4ДФ, який стосується грудня 2023, тоді в обох звітах має № «3», але кожний поданий Податковий розрахунок має окремий номер: «Звітний» — це № «1», а «Звітний новий» — це № «2».

НУМЕРАЦІЯ ПОДАТКОВОГО РОЗРАХУНКУ ТА ДОДАТКІВ ДО НЬОГО IV КВАРТАЛ 2023					
Місяць	Додаток Д1		Додаток 4ДФ		
	Номер місяця у кварталі	Номер додатка у Податковому розрахунку	Номер місяця у кварталі	Номер додатка у Податковому розрахунку	Номер розрахунку
Податковий розрахунок «Звітний», поданий у січні 2024					
жовтень	1	1	1	1	1
листопад	2	2	2	2	1
грудень	3	3	3	3	1
Податковий розрахунок «Звітний новий», поданий у лютому 2024					
жовтень	1	1	1	1	2
листопад	2	2	2	2	2
грудень	3	3	3	3	2

Чисельність працівників у Податковому розрахунку

У Податковому розрахунку чисельність працівників зазначається декілька разів. Однак зверніть увагу, що там використовуються різні статистичні способи підрахунку такої чисельності, які також відрізняються ще й різними дещо правилами по врахуванню жінок-декретниць та зовнішніх сумісників. Аби внести ясність у це питання складено таблицю нижче. Середньооблікову чисельність можна взяти також зі [статистичного Звіту із праці \(формі 1-ПВ\)](#).

ПОКАЗНИКИ ЧИСЕЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ПОДАТКОВОМУ РОЗРАХУНКУ (ПР)

Відмінності	Облікова чисельність штатних працівників ¹	Середньооблікова чисельність штатних працівників ¹	Кількість застрахованих осіб у звітному періоді, яким нарахована зарплата ²	Кількість осіб, які працюють за трудовими договорами (контрактами)
де у ПР зустрічається даний показник чисельності	ряд. 104 ПР	ряд. 101 ПР	ряд. 105 ПР	ряд. 04 Додатка 4ДФ ПР
відпустки по вагітності та пологам	так	не включаються	не включаються	ні
відпустки по догляду за дитиною по досягненню нею 3(6)-річного віку	так	не включаються	не включаються	ні
зовнішні сумісники	не включаються	не включаються		
працівники, які весь місяць перебували на лікарняному або у відпустці без збереження	так	так	включаються, якщо їм нараховувалася зарплата	так, якщо їм нараховувався дохід за ознакою «101» ³

1 — детальніше про розрахунок цих показників читайте у матеріалі [Середньооблікова кількість штатних працівників](#), а також є [Інструкція зі статистики кількості працівників](#), затверджена наказом Держкомстату від 29.09.2005 № 286, роз'яснення ДПС у ЗІР 201.04.01, а також ЗІР 201.06.01;

2 — має співпадати з кількістю, яка відображена по Додатку Д1 Податкового розрахунку;

3 — див. п. 4 розд. IV Порядку № 4, а також роз'яснення ДПС 103.25 ЗІР. Якщо кількість таких працівників змінювалася впродовж місяця, то зазначається максимальна чисельність

Наприклад, якщо на підприємстві, яке згортає свою діяльність, є лише одна працівниця (директорка), яка зараз перебуває у відпустці по догляду за дитиною, то показники чисельності у звіті мають бути заповнені так:

ПРАЦІВНИЦЯ У ВІДПУСТЦІ ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ В ПОДАТКОВОМУ РОЗРАХУНКУ			
Облікова чисельність штатних працівників	Середньооблікова чисельність штатних працівників	Кількість застрахованих осіб у звітному періоді, яким нарахована зарплата	Кількість осіб, які працюють за трудовими договорами
1	0	0	0

КОЛИ ПОДАВАТИ ПОДАТКОВИЙ РОЗРАХУНОК ТА ОКРЕМІ ДОДАТКИ ДО НЬОГО

Господарська ситуація (хоча б в один день звітного кварталу)			Подача Звіту та його додатків		
Наймані працівники (трудові договори)	Діючі ЦПД, у т.ч. відкриті або закриті у кварталі ¹	Будь-які нарахування, виплати, сплата податків по фізособам протягом кварталу	Податковий розрахунок	Додаток Д1	Додаток 4ДФ
ні	ні	ні	не подаються (це ситуація, коли взагалі відсутні показники для декларування у кожному з місяців кварталу)		
ні	так	ні	так	так (адже є гр. 14) ²	так, але з нульовими доходами, ПДФО/ВЗ
так	ні				
так, (трудовий або ЦПД)		так, але не кожного місяця (наприклад, підприємство почало працювати з жовтня) ³	так	так, але за місяці, коли доходу не було – пустий	так, але за місяці, коли доходу не було – з нульовими доходами, ПДФО/ВЗ
		так, щомісяця	так	так	так
так	ні	так, але по ним тільки ЄСВ, без ПДФО/ВЗ ⁴	так	так	так, дохід цей слід показати**

- 1 — якщо ЦПД був відкритий/закритий, то за такий квартал ще й Додаток Д5;
- 2 — **гр. 14 Додатка Д1** – це кількість днів перебування у трудових відносинах або **цивільно-правових відносинах** (тобто дні відкритого ЦПД);
- 3 — приклад — допомога по вагітності та пологам. ЄСВ відсутній, але є ПДФО/ВЗ і даний дохід має ознаку «128» у Додатку 4ДФ. Отже, додаток 4ДФ обов’язковий і заповнюється, хоча й ПДФО/ВЗ не утримуються;
- 4 — про дану ситуацію є лист ДПС від 20.05.2021 № 498/2/99-00-04-02-01-02, а також ЗІР 103.25. За ним, якщо показники для звітування є хоча б в одному місяці з кварталу, то додатки Д1 та 4ДФ подаємо **за кожний місяць** кварталу (у паперовій формі пусті клітинки — прокреслюємо, у електронній формі – залишаємо порожніми)

Податкова декларація про майновий стан і доходи

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2179-13#n16>

Обов'язок подання декларації у громадян виникає при отриманні доходів не від податкових агентів (тобто від інших фізичних осіб, які не зареєстровані як самозайняті особи).

До таких доходів відносяться, зокрема:

- доходи від надання в оренду рухомого або нерухомого майна іншим фізичним особам,
- успадкування майна не від членів сім'ї першого та другого ступенів споріднення, при нотаріальному оформленні спадщини за якими не було сплачено податок на доходи фізичних осіб та військовий збір.
- доходи від податкових агентів, які не підлягали оподаткуванню при виплаті, але які не звільнені від оподаткування (дохід у вигляді основної суми боргу (кредиту) платника податку, прощеного (анульованого) кредитором за його самостійним рішенням, не пов'язаним з процедурою банкрутства, до закінчення строку позовної давності, якщо його сума перевищує 25 відсотків однієї мінімальної заробітної плати (у розрахунку на рік), встановленої на 1 січня звітного податкового року, інвестиційні доходи, іноземні доходи).

Громадяни, які подають податкові декларації про майновий стан і доходи, розподіляються на дві категорії:

- особи, які зобов'язані подати річну декларацію
- особи, які мають право подати декларацію з метою отримання податкової знижки.

Податковий період

Податковим періодом є календарний рік

Податкова декларація про майновий стан і доходи у 2024 р. подається в такі граничні строки:

- для фізичних осіб-підприємців (крім осіб, що обрали спрощену систему оподаткування) – до 10 лютого 2024 року (40 календарних днів);
- для громадян, які зобов'язані подати податкову декларацію і осіб, які проводять незалежну професійну діяльність – до 01 травня 2024 року;
- для громадян, які мають право на податкову знижку – до 01.01.2025 року.

Строки та порядок сплати ПДФО

- якщо виплата зарплати (доходу) податковим агентом відбувається на банківський рахунок – сплата відбувається одночасно з отриманням грошей у банку;
- якщо виплата відбувається готівкою з каси – ПДФО сплачується протягом **3-х банківських днів** з дня який настає за днем виплати;
- якщо дохід було нараховано, але не виплачено, то треба протягом **20 к. дн.**, які настають за останнім днем місяця, в якому це сталося сплатити податок (протягом 20 к. дн. при цьому треба подати Додаток 4ДФ до Податкового розрахунку).

Якщо граничний строк сплати ПДФО потрапив на вихідний або святковий день, то він не переноситься. Це слід враховувати й сплачувати військовий збір та ПДФО перед святковими й вихідними днями.

Увага!

Банки приймають платіжні документи на виплату доходу лише за умови одночасного подання розрахункового документа на перерахування цього податку до відповідного бюджету або розрахункового документа на зарахування коштів у сумі цього податку на єдиний рахунок.

Якщо оподатковуваний дохід надається у негрошовій формі чи виплачується готівкою з каси податкового агента, податок сплачується (перераховується) до бюджету протягом трьох банківських днів з дня, що настає за днем такого нарахування (виплати, надання).

Якщо оподатковуваний дохід нараховується податковим агентом, але не виплачується (не надається) платнику податку, то податок, який підлягає утриманню з такого нарахованого доходу, підлягає перерахуванню до бюджету податковим агентом у строки, встановлені цим Кодексом для місячного податкового періоду

Порядок сплати ПДФО

Згідно з пп. 168.4.1 ПК ПДФО, утриманий із доходів фізичних осіб (як резидентів, так і нерезидентів), зараховується до бюджету відповідно до бюджетного кодексу. При цьому ст. 64 БК передбачено, що ПДФО, який сплачується податковим агентом – юридичною особою (його філією, відділенням, іншим відокремленим підрозділом) або представництвом нерезидента-юрособи, зараховується до відповідного місцевого бюджету за місцезнаходженням цього податкового агента в обсягах податку, нарахованого на виплачені фізособі доходи.

Нарахування ПДФО в меншому розмірі

штраф в розмірі 5 % від суми самостійно нарахованого заниження податкового зобов'язання (недоплати) та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи

Відповідальність за несплату ПДФО, ненадання податкової декларації та об'єднаного Податкового розрахунку

---

1. За перше правопорушення – 1020 грн.
2. За повторне виявлене протягом року – 2040 грн.

Однак на період воєнного стану у разі відсутності у платника податків можливості вчасно подати звітність дані штрафи не застосовуються (п. 69.1 Підрозд. 10 Перехідних положень ПК). Отже, можливий лише адміністративний штраф на посадових осіб — від **34 до 51 грн**, а при повторному порушенні протягом року — **51-85 грн** (підстава — [ст. 163⁴ КпАП](#), що стосується звітності з ПДФО).

Санкції за протермінований термін сплати ПДФО відповідно до Декларації про майновий стан

---

1. Якщо протермінували сплату ПДФО на 30 днів штраф у розмірі 5% від суми податкового боргу;
2. Якщо протерміновано на понад 30 днів - у розмірі 10 % від суми податкового боргу.

За навмисне ухиляння від сплати податку

---

1. 25% від суми податкового боргу
2. У разі прострочення 90 календарних днів – 50% від суми податкового боргу

ПЕНЯ

- 120% ставки НБУ, якщо порушення виявив орган ДПС з першого дня прострочення сплати ВЗ;
- 100% ставки НБУ, якщо порушення виявив сам платник податку (податковий агент). Тоді пеню нараховують починаючи з 91-го дня після граничного строку сплати ПДФО (ст. 129 ПКУ).

Військовий збір

п. 16¹ підрозд. 10 Перехідних положень ПКУ

Збір є тимчасовим! Не є податком!

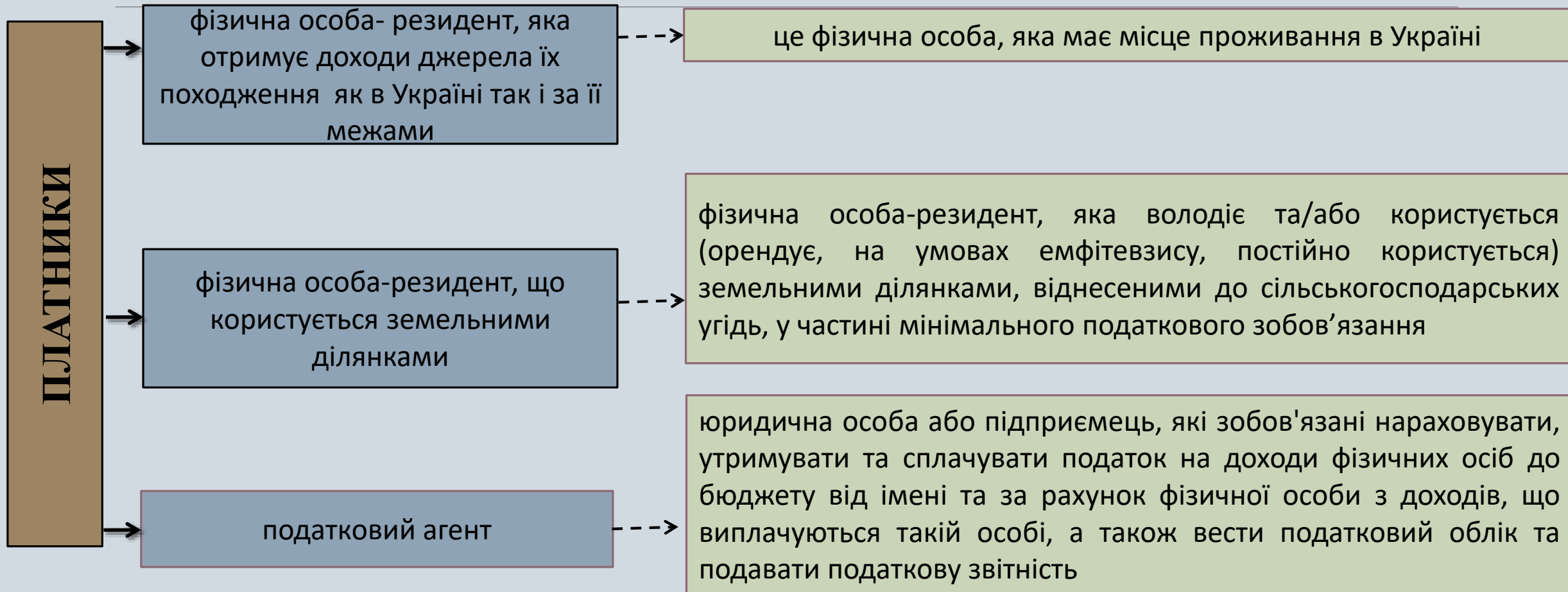

Тимчасово, до набрання чинності рішенням Верховної Ради України про завершення реформи Збройних Сил України, встановлюється військовий збір.

При нарахуванні військовий збір майже завжди нерозривно пов'язаний з ПДФО. Військовий збір по факту став ніби доповненням до ПДФО.

Платники ВЗ

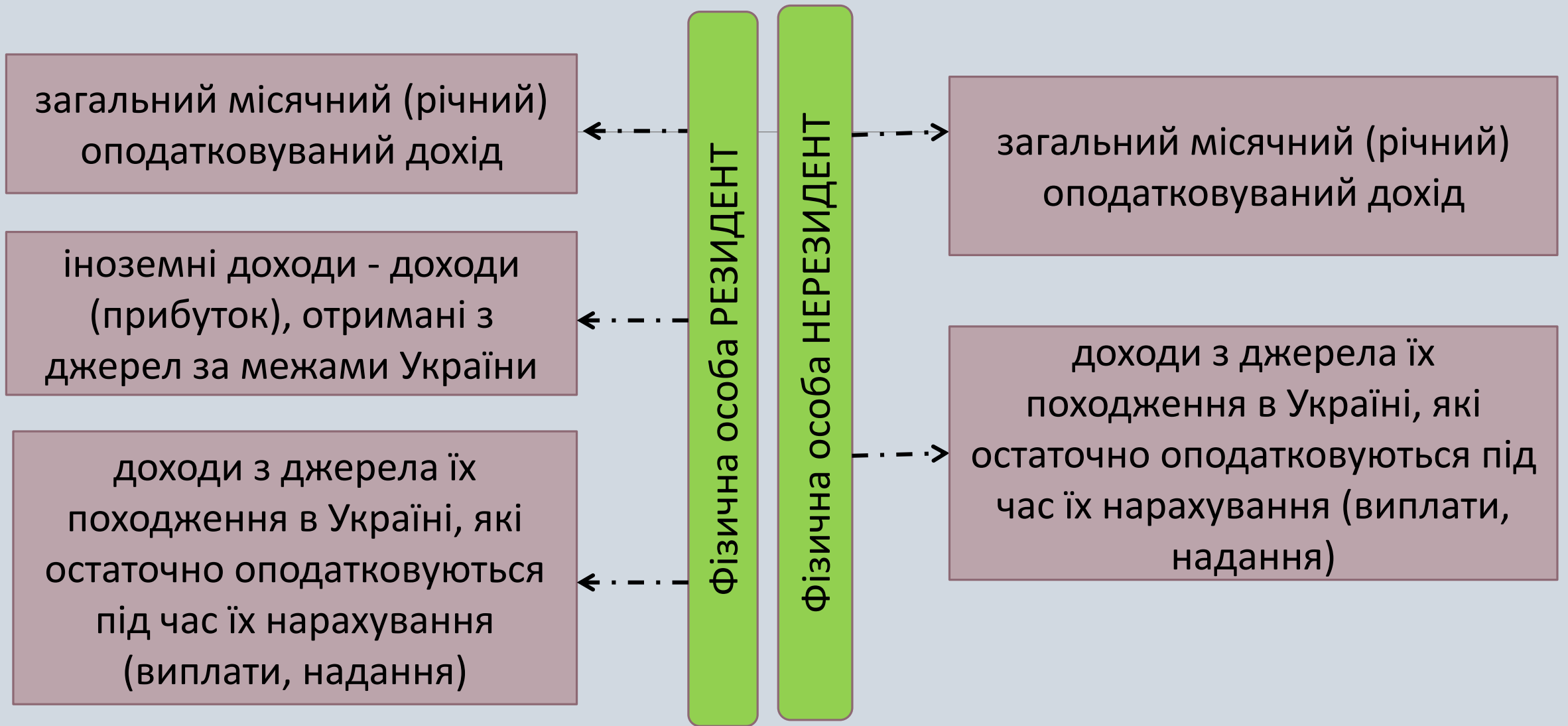

Увага! У нерезидентів їхні іноземні доходи військовим збором не обкладаються.

Ці платники військового збору є також платниками ПДФО. Іншими словами, у кого виникають зобов'язання зі сплати ПДФО, той має нарахувати зобов'язання з військового збору. Доходи, які є об'єктом оподаткування ПДФО і визначені у статті 163 ПК, також є об'єктом оподаткування військовим збором.

Об'єкти оподаткування ВЗ

Хто не платить військовий збір

У період дії правового режиму воєнного стану військовий збір у 2024 році не платитимуть податкові агенти, які виплачують доходи у вигляді **грошового забезпечення** працівників правоохоронних органів, військовослужбовців та працівників ЗСУ, Нацгвардії, СБУ, СЗР, Держприкордонслужби, осіб рядового, начальницького складу, військовослужбовців, працівників МВС, УДО, Держспецзв'язку, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та інших осіб **на період їх безпосередньої участі в здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії рф.**

Також військовий збір 2024 не утримуватимуть і не сплачуватимуть із доходів, які визначені у пункті 165.1 ПК, тобто ті, з яких не утримують ПДФО.

База оподаткування ВЗ

Базою оподаткування є загальний оподатковуваний дохід, з урахуванням особливостей, визначених ст. 164 ПКУ

Загальний оподатковуваний дохід – будь який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

Доходи, з яких сплачується ВЗ в 2024 році

- **зарплата** – як основна, так і додаткова, інші заохочувальні виплати та компенсаційні виплати, одним словом, весь фонд оплати праці;
- **лікарняні** – як оплата перших 5 днів непрацездатності, так і сплата лікарняних за рахунок ФСС. Військовий збір на лікарняні нараховується за тим же принципом, що й з зарплати (лікарняні за ПКУ прирівняні до зарплати як для цілей оподаткування ПДФО, так і ВЗ);
- **доходи за цивільно-правовими договорами;**
- **доходи від продажу майна і немайнових прав**, зокрема дохід від продажу рухомого і нерухомого майна за правилами ст. 172 і 173 ПКУ. Військовий збір від продажу нерухомого майна справляється за правилом: якщо сплачується ПДФО, то сплачується й ВЗ. Є ситуації, коли військовий збір при купівлі-продажу нерухомості не сплачується, так як операція потрапляє під нульову ставку ПДФО. Аналогічно з рухомим майном, наприклад продажем автомобілів;
- **авторські винагороди;**
- **доходи за надання права користування нематеріальними активами (роялті);**
- **вихідна допомога при звільненні.** Хоча вона й не є частиною фонду оплати праці, але про її включення до загальномісячного оподаткованого доходу для оподаткування ПДФО вказували у своєму листі податківці (лист ДПАУ від 09.03.2011 № 4628/6/17-0715). Отже, вона потрапляє й під ВЗ;
- **доходи від здавання майна в оренду/лізинг.** Мова звичайно йде про ті платежі, які сплачуються фізособам без статусу підприємця;
- **Нецільова благодійна допомога (матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань),** що потрапляє під оподаткування;
- **надміру витрачена сума коштів виданих на відрядження або по яким не подали авансовий звіт.** Оподатковується ПДФО та ВЗ.

ВЗ у ФОП

Фізичні особи, які зареєстровані підприємцями на загальній системі оподаткування ВЗ сплачують самостійно – зі свого чистого оподаткованого доходу (прибутку).

Єдиноподатники ж цей збір не платять, окрім доходів за своєю непідприємницькою діяльністю, які вони отримують як звичайні фізособи (спадщина, продаж майна тощо).

Інші доходи, з яких сплачується ВЗ

- **дивіденди фізособам** – через те, що з них сплачується ПДФО;
- **пенсія** – також. Є оподаткування як ПДФО, так і ВЗ;
- **додаткове благо** – подарунки працівнику у грошовій, натуральній формі чи нематеріальній формі, наприклад невідзвітовані ним суми, додаткові виплати, оплата працівнику навчання, курсів, дарування корпоративного одягу. Однак, якщо ПДФО не сплачується, то ВЗ теж;
- **спадщина** – аналогічно з ПДФО (5%). Виняток – спадщина від осіб першого та другого ступенів споріднення. Тоді немає як ПДФО, так і ВЗ ;
- **виплати мобілізованим на основі середнього заробітку** – ПДФО і ВЗ застосовуються щодо виплат, які нараховуються на основі середньої зарплати;
- **продаж криптовалюти** – ВЗ та ПДФО (18%) сплачується з такого доходу на підставі п. 164.2.20 ПКУ (індивідуальна податкова консультація ДПС від 04.12.2019 № 1689/ІПК/04-36-33-02-07).

ВЗ не утримується по таких виплатах

- **допомога по вагітності та пологах**, адже декретні не обкладаються й ПДФО (пп. 165.1.1 ПКУ);
- **житлові субсидії**;
- **кошти, які були отримані на відрядження або під звіт**, по яким авансовий звіт було подано й затверджено;
- **аліменти** (як добровільні, так і примусові). Військовий збір з аліментів не справляється, як і ПДФО;
- **продаж нерухомості**, якщо в звітний період здійснена лише одна операція відчуження майна і дане майно належало власнику більше 3-х років або було отримано як спадщина (п. 172.1 ПКУ). ПДФО також у такому разі не сплачується;
- продаж (обмін) протягом звітного року **одного з об'єктів рухомого майна у вигляді легкового автомобіля, мотоцикла, мопеда**. ПДФО також не сплачується. При продажу 2-х – уже оподатковується (ПДФО + ВЗ);
- **поворотна фінансова допомога**;
- **подарунки**, якщо вони не перевищують 25% мінімальної зарплати на 01.01 звітного року. Якщо ж є перевищення, то ВЗ, які і ПДФО, стягується лише з суми перевищення;
- **спадщина та подарунки**, які отримані від осіб **першого та другого ступеня споріднення**, так як по ним застосовується нульова ставка ПДФО;
- **грошове забезпечення військовослужбовців**. ВЗ на час воєнного стану немає – дана ситуація роз'яснена вище. Однак поза воєнним станом він є. Щодо ПДФО – ситуація цікава тим, що ПДФО утримується, але сплачується не до бюджету, а назад військовослужбовцям разом з виплатою грошового забезпечення. Це називають компенсацією ПДФО військовослужбовцям (п. 4 Порядку виплати щомісячної грошової компенсації сум податку з доходів фізичних осіб, що утримуються з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями, поліцейськими та особами рядового і начальницького складу, [постанова КМУ від 15.01.2004 № 44](#)).

ПОРІВНЯННЯ ПРАВИЛ ВИЗНАЧЕННЯ ПДФО ТА ВЗ

Правило	ПДФО	ВЗ
зменшення зарплати на ПСП	так	ні
перерахунок у кінці року, при звільненні працівника, в інших випадках	так	ні
застосування «натурального коефіцієнта» для підвищення бази оподаткування, наприклад при виплатах у натуральній формі (1,219512), оподаткуванні надміру виплачених добових, неповернених підзвітних сум тощо	так	ні

Особливості утримання військового збору

Об'єкт оподаткування завжди буде загальною сумою нарахованого доходу.

Його не зменшують як для зарплати, оплати перших п'яти днів тимчасової непрацездатності, допомоги по тимчасовій непрацездатності, якщо працівник має право на застосування ПСП.

Також база оподаткування військовим збором **не збільшується** для негрошового доходу на коефіцієнт, що визначений у пункті 164.5 ПК. Тобто на відміну від ПДФО, військовий збір натуральний коефіцієнт і ПСП поняття не сумісні.

Ставка ВЗ

1,5 %

ВЗ = Зарплата (винагорода за ЦПД, інший об'єкт оподаткування) × 0,015

ВЗ для ФОП = Чистий оподатковуваний дохід × 0,015

Терміни сплати військового збору

- якщо виплата зарплати (доходу) податковим агентом відбувається на банківський рахунок – сплата відбувається одночасно з отриманням грошей у банку;
- якщо виплата відбувається готівкою з каси – військовий збір сплачується протягом **3-х банківських днів** з дня який настає за днем виплати;
- якщо дохід було нараховано, але не виплачено, то треба протягом **20 к. дн.**, які настають за останнім днем місяця, в якому це сталося сплатити податок (протягом 20 к. дн. при цьому треба подати Додаток 4ДФ до Податкового розрахунку).

Якщо граничний строк сплати військового збору потрапив на вихідний або святковий день, то він не переноситься. Це слід враховувати й сплачувати військовий збір та ПДФО перед святковими й вихідними днями.

Бухгалтерський облік ВЗ

Обліковується військовий збір на субрахунку 642 «Розрахунки за обов'язковими платежами», тобто окремо від ПДФО та інших податків з субрахунку 641 «Розрахунки за податками»:

- Дт 661 Кт 642 – утримання ВЗ з зарплати;
- Дт 663 Кт 642 – утримання ВЗ з інших нарахованих доходів працівника, наприклад лікарняних або матеріальної допомоги, які не входять до фонду оплати праці.

Приклад 1 (утримання ВЗ з зарплати)

Працівниці нарахували зарплату за липень 2024 року в сумі 10000 грн, що включає посадовий оклад, надбавку і премію. Розрахуємо суму ПДФО, ВЗ й обчислимо суму зарплати до видачі працівниці.

Уся сума зарплати є базою для оподаткування ПДФО та ВЗ.

Обчислюємо ПДФО:

$$10000 \text{ грн} \times 0,018 = 1800 \text{ грн}$$

Обчислюємо ВЗ:

$$10000 \text{ грн} \times 0,015 = 150 \text{ грн}$$

Тоді зарплата до видачі працівниці буде:

$$10000 \text{ грн} - 1800 \text{ грн} - 150 \text{ грн} = 1950 \text{ грн}$$

Приклад 2 (утримання ВЗ з зарплати у разі застосування ПСП)

Працівниці, яка утримує 3-х дітей нарахували зарплату за липень 2024 року 10000 грн, яка включає в себе посадовий оклад, надбавку та премію. Така працівниця має право на застосування ПСП «на дітей» кратно кількості дітей, так як сума її доходу знаходиться в межах 12720 грн, дітям не виповнилося 18 років та вона подала заяву на ПСП. Розрахуємо суму ПДФО, ВЗ й обчислимо суму зарплати до видачі працівниці.

Обчислюємо ПДФО:

$$(10000\text{грн} - 3 \times 1514\text{ грн}) \times 0,18 = 5458\text{ грн} \times 0,18 = 982,44\text{ грн}$$

При обчисленні ВЗ сума ПСП не враховується, тому ВЗ становить:

$$10\ 000\text{грн} \times 0,015 = 150\text{ грн}$$

Тоді зарплата до видачі працівниці буде:

$$10000\text{ грн} - 982,44\text{грн} - 150\text{ грн} = 8867,56\text{ грн}$$

Приклад 3 (утримання ВЗ із відпускних та лікарняних)

Працівниці за липень 2024 року нарахували лікарняні у сумі 2400 грн та зарплату за відпрацьовані дні липня – 5700 грн. Розрахуємо суму ПДФО, ВЗ й обчислимо суму зарплати до видачі працівниці.

Базою нарахування ПДФО та ВЗ у цьому разі є сума липневих виплат. Вона становить:

$$5700 \text{ грн} + 2400 \text{ грн} = 8100 \text{ грн}$$

Обчислюємо ПДФО:

$$8100 \text{ грн} \times 0,18 = 1458 \text{ грн}$$

Обчислюємо ВЗ:

$$8100 \text{ грн} \times 0,015 = 121,50 \text{ грн}$$

Тоді зарплата до видачі працівниці буде:

$$8100 \text{ грн} - 1458 \text{ грн} - 121,50 \text{ грн} = 6520,50 \text{ грн}$$

Приклад 4 (утримання ВЗ у місяці нарахування декретних)

Працівниці за 10 робочих днів липня 2024 року нарахували зарплату у сумі 5700 грн. З 15.07.2024 р. працівниця пішла у відпустку у зв'язку з вагітністю та пологами, тому їй було нараховано ще й 28905 грн допомоги по вагітності й пологам. Розрахуємо суму ПДФО, ВЗ й обчислимо суму до видачі працівниці.

Так як допомога по вагітності й пологам ПДФО та ВЗ не оподатковується, то розрахунок податків проводимо лише з зарплати.

Обчислюємо ПДФО:

$$5700 \text{ грн} \times 0,18 = 1026 \text{ грн}$$

Обчислюємо ВЗ:

$$5700 \text{ грн} \times 0,015 = 85,50 \text{ грн}$$

Тоді сума до видачі працівниці буде:

$$5700 \text{ грн} - 1026 \text{ грн} - 85,50 \text{ грн} + 28905 \text{ грн} = 33493,50 \text{ грн}$$

Приклад 5 (утримання ВЗ з матеріальної допомоги)

Працівнику за липень 2024 року була нарахована зарплата 7000 грн та матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань у сумі 3000 грн. Раніше у 2024 році така матеріальна допомога не надавалася. Розрахуємо суму ПДФО, ВЗ й обчислимо суму до видачі працівниці.

Матеріальна допомога на вирішення соціально-побутових питань не оподатковується ПДФО у сумі сукупно у розмірі, що не перевищує 4240 грн у 2024 році (пп. 170.7.3 ПКУ). Отже, нараховані 3000 грн матеріальної допомоги працівнику у даному разі не оподатковуються ПДФО, а тому й не оподатковуються ВЗ.

Отже, обчислюємо ПДФО лише з зарплати:

$$7000 \text{ грн} \times 0,18 = 1260 \text{ грн}$$

Обчислюємо також з зарплати ВЗ:

$$7000 \text{ грн} \times 0,015 = 105 \text{ грн}$$

Тоді сума до видачі працівниці буде:

$$7000 \text{ грн} - 1260 \text{ грн} - 105 \text{ грн} + 3000 \text{ грн} = 8635 \text{ грн}$$

Приклад 6

(утримання ВЗ з матеріальної допомоги)

Та ж ситуація, що й у прикладі 5. Однак у січні 2024 року працівник уже отримував 2000 грн матеріальної допомоги. У такому разі оподаткувати треба таку суму матеріальної допомоги:

$$3000 \text{ грн} + 2000 \text{ грн} - 4240 \text{ грн} = 760 \text{ грн}$$

Тоді база оподаткування ПДФО та ВЗ становить:

$$7000 \text{ грн} + 760 \text{ грн} = 7760 \text{ грн}$$

Обчислюємо ПДФО:

$$7760 \text{ грн} \times 0,18 = 1396,80 \text{ грн}$$

Обчислюємо ВЗ:

$$7760 \text{ грн} \times 0,015 = 116,4 \text{ грн}$$

Тоді сума до видачі працівнику буде:

$$7000 + 3000 - 1396,80 \text{ грн} - 116,4 \text{ грн} = 8486,8 \text{ грн}$$

Штрафні санкції, що стосуються ВЗ

- неподання, несвоєчасне подання, подання із недостовірними даними або помилками [додатку 4ДФ до Податкового розрахунку](#) — штраф **1020 грн** (повторно протягом року — 2040 грн) (п. 119.1 ПКУ);
- несплата узгодженої суми зобов'язання з військового збору — штраф **10%** у разі затримки до **30 к. дн.** і штраф **20%** за більшої затримки (п. 126.1 ПКУ);
- несплата військового збору податковим агентом — штраф **25%**. У разі повторного порушення протягом 1095 днів і більше — **50%** (якщо втретє — **75%**) (п. 127.1 ПКУ).

ПЕНЯ

- 120% ставки НБУ, якщо порушення виявив орган ДПС з першого дня прострочення сплати ВЗ;
- 100% ставки НБУ, якщо порушення виявив сам платник податку (податковий агент). Тоді пеню нараховують починаючи з 91-го дня після граничного строку сплати ВЗ (ст. 129 ПКУ).

Перспективи 2024

Уряд планує запровадити додаткове оподаткування у вигляді 0,1% військового збору з прибутку підприємств та доходів ФОПів, 1,5% - від вартості дорогоцінних металів, 30% - від вартості ювелірних виробів, 10% - від вартості рухомого майна. Також прораховуються можливості додаткового оподаткування операцій з нерухомістю та запровадження додаткового податку на деякі інші операції.